(Biblioteka Umiejętności Lekarskich).

Nr. 1. Warszawa, d. 21 Kwietnia (3 Maja) 1873 r. ROK I.

BIBLIOGRAFIA I KRYTYKA LEKARSKA.

POŚWIĘCONE PRZEGLĄDOWI NOWYCH DZIEŁ I CZASOPISM.

DODATEK BEZPŁATNY

dla prenumeratorów Biblioteki Umiejętności Lekarskich i Przeglądu Postępu Nauk Lekarskich z Gazetą Lekarską.

Prospektem Gazety Lekarskiéj i Przeglądu Postępu Nauk Lekarskich objętą jest bibliografia i krytyka lekarska; z powodu jednak nader wielkiéj liczby dzieł i czasopism wychodzących w różnych językach, rozbiór ich chociażby najkrótszy w Gazecie Lekarskiéj stałby się uszczerbkiem dla innych, bardziéj ważnych działów tego pisma. Przegląd postępu nauk lekarskich obejmuje wprawdzie wyczerpującą prawie bibliografię lekarską, ale ona podawaną jest po upływie roku od czasu wyjścia dzieł. Jest to wielką niedogodnością dla kolegów-lekarzy, dla usunięcia któréj redakcya postanowiła wydawać oddzielnie *Bibliografię i Krytykę Lekarską* i takową dołączać swoim prenumeratorom jako *dodatek bezpłatny*. Celem Bibliografii, któréj pierwszy numer obecnie wychodzi, jest podawanie wiadomości o każdém ważniejszém nowo wychodzącém dziele, broszurze lub czasopiśmie lekarskiém z wykazem ich treści i krótkiéj oceny, starając się przytém o ugrupowanie ich w pewne przyjęte w nauce działy i zestawienie z dziełami tejże treści chociaż dawniéj nieco wydanemi, ale i obecnie jeszcze mającemi naukową wartość. Tym sposobem utworzy się chociaż przybliżenie dokładny obraz bieżącéj działalności na polu piśmiennictwa lekarskiego w główniejszych krajach Europy.

I. Nauka o chorobach kobiet (gynaecologia).

Ginekologia, niedawno jeszcze stanowiąca małą cząstkę chirurgii, w ostatnich czasach, dzięki studyom angielskich szczególniéj i amerykańskich lekarzy, tak się rozrosła, że obecnie stała się nauką samodzielną, na widowni któréj pracują najdzielniejsze umysły, wzbogacając tę piękną gałęź nauki lekarskiéj co raz to nowemi odkryciami. Dla uwydatnienia postępu ginekologii dosyć jest wspomnieć naukę o nowotworach jajników i macicy, oraz o sposobach ich leczenia (*ovariotomia, uterotomia*). Odkładając do przyszłych numerów niniejszego pisma wyliczenie monografij, których przedmiotem są choroby jajników i macicy, podamy dzisiaj wykaz dzieł obejmujących całość nauki, o któréj mowa.

Z dziedziny ginekologii w ostatnich czasach między wielu innemi wyszły następujące dzieła:

1) **Courty**, Prof. A. Traité pratique des maladies de l' utérus et de ses annexes. Paris. rsr. 7 kop. 30.

2) **Marion Sims**, Dr. Notes cliniques sur la chirurgie utérine. Paris. (Przekład z angielskiego).

3) **Thomas**, T. G. Prof. A practical Treatise on the Diseases of Women. Philadelphia. (Wydanie 3-cie). Dzieło to wyszło w przekładzie niemieckim p. n. Lehrbuch der Frauenkranheiten. Berlin. Cena (z przesyłką) rsr. 13 kop. 20.

4) **Veit**, G. Prof. Krankheiten der weiblichen Geschlechtsorgane. Puerperal-Krankheiten. Erlangen. Cena (z przesyłką) rsr. 3 kop. 50.

5) **Simpson**, G. Prof. Lectures on Diseases of Women. Philadelphia. Cena (z przesyłką) rsr. 9 kop. 50.

6) **West**, Charles Dr. Lectures on the Diseases of Women. London. Cena (z przesyłką) rsr. 8 kop. 55.

7) **Fleetwood Churchill**, Prof. On the Diseases of Women. Dublin. Przękład francuzki p. n. Traité pratique des maladies des femmes.

8) **Graily Hewitt**, The Diagnosis and Treatment of Diseases of Women. London. Wyszło też w przekładzie niemieckim. Cena (z przesyłką) rsr. 12 kop. 65.

Z dzieł powyżéj przytoczonych najobszerniejszém jest dzieło Churchilla, najnowszém zaś—Thomas'a. Już sam przekład jego na język niemiecki jest dostateczną rękojmią wielkiéj wartości téj pracy, odznaczającéj się samodzielnością poglądów autora. Najbardziéj systematycznėm w wykładzie, zwięzłém, ale obok tego wyczerpującém jest dzieło Veita, przełożone na język polski przez D-ra Gruella (Cena rsr. 6). Z dzieł francuzkich bez zaprzeczenia najlepszém jest praca Courty, który piérwszy pomiędzy swymi rodakami uwzględnił literaturę innych narodów, mianowicie Anglików i Niemców. Sims'a główną zasługą jest wprowadzenie nowego sposobu leczenia przetok pęcherzowo-pochwowych. Wykład jego, jakkolwiek bez żadnego systematu, jest bardzo jasny, oparty wyłącznie na własném doświadczeniu i prawie w każdym dziale nauki odznacza się własnemi pomysłami. Jest to dzieło bardzo pożyteczne dla operatora-specyalisty w ginekologii. W dziełach Westa, Simpsona i Hewitta znajdzie lekarz dokładny obraz obecnego stanu nauki o chorobach kobiet.

2. Nauka o chorobach dzieci (Paediatria).

Niemieckie Piśmiennictwo lekarskie w ostatnich czasach wzbogaconém zostało następnemi dziełami z dziedziny pediatryi:

1) **Gerhardt**, Dr. C., Lehrbuch der Kinderkrankheiten. Drugie, zupełnie przerobione wydanie. Z 43 drzeworytami i 1 litogr. tablicą. 1871. Rs. 4 kop. 60.

2) **Steiner**, Dr. Johann, Compendium der Kinderkrankheiten für Studirende und Aerzte. 1872. Rs. 3 kop. 75.

3) **Kormann**, Dr. Ernst, Compendium der Kinderkrankheiten. 1873. Rs. 1 kop. 75.

4) **West**, Dr. Charles, Pathologie und Therapie der Kinderkrankheiten. Dzieło uzupełnione przez Prof. E. Henoch'a. 1873. Rs. 4 kop. 80.

5) **Vogel**, Dr. J. Lehrbuch der Kinderkrankheiten. 1872. Rs. 4.

Prof. Steiner oddawna już zaszczytnie znany pracownik na polu pediatryi, naukę o chorobach dzieci zamknął w 9-ciu rozdziałach. Pierwszy z nich poświęca badaniu chorych dzieci w ogóle, w szczególności zaś przyrządów klatki piersiowej, jamy brzusznej i głowy. Opisuje przytém własności wypróżnień i wymiotów. W drugim rozdziale mówi autor o chorobach układu nerwowego: mózgu i mlecza pacierzowego oraz ich osłon, nie omija przytém wad rozwojowych i cierpień umysłowych. Jakkolwiek wykład tych chorób jest krótki, ale bardzo jasny. Trzeci rozdział poświęca Prof. S. chorobom dróg oddechowych, które traktuje wyczerpująco. W czwartym rozdziale znajdujemy opis chorób serca, naczyń i chłonic. Piąty rozdział jest najobszerniejszy. Opisuje w nim autor choroby organów trawienia (jama ust, przełyk, żołądek, kiszki, wątroba, śledziona). Szczegółowy opis chorób poprzedza wykład o karmieniu dzieci. Rozdział szósty obejmuje choroby przyrządu moczopłciowego, a w dodatku do niego podane są choroby pępka. W 7-ym rozdziale opisał autor ogólne zaburzenia odżywienia, mianowicie krzywicę, zołzy, gruźlicę, gościec. W 8-ym rozdziale spotykamy się z chorobami zakaźnemi: płonica, odra, ospa, tyfus, gorączka powrotna, zimnica, cholera, przymiot. Nakoniec rozdział 9-ty zamyka całe dzieło krótkim wykładem chorób skóry, w liczbie których nie właściwie pomieszczona *sklerema neonatorum*. Dzieło to zaleca szczególniéj zwięzłość i jasność wykładu; brak mu zupełnie części chirurgicznej chorób dzieci, mianowicie chorób kości, stawów, mięśni; niedostatek ten wspólny jest wszystkim prawie pediatrom niemieckim, którzy dział ten chorób dzieci zaliczają do chirurgii szczegółowéj; francuzcy natomiast i angielscy uczeni choroby chirurgiczne dzieci traktują najszczegółowiéj, jak tego mamy dowody w niedawno wydanych dziełach przez Giraldès'a „*Leçons cliniques sur les maladies chirurgicales des enfants*“ i Guersant'a „*Notices sur la chirurgie des enfants.*“ W piérwszém z nich w 72-ch odczytach znajdujemy wyłożone wszystkie choroby chirurgiczne dzieci uzupełnione licznemi postrzeżeniami klinicznemi i wykładem operacyj; w drugiém dziele również w 72 rozdziałach opisane są te same choroby tylko znacznie treściwiéj i ze stanowiska bardziéj operacyjnego, niż patologicznego. Dzieła te przy czytaniu niemieckich pediatryj służyć mogą jako uzupełnienie.

Dziełko D-ra Kormanna, w tym roku wyszłe, jest króciuchném streszczeniem dzieł powyżéj wskazanych. Autor widocznie miał na celu niemieckich studentów przygotowujących się do egzaminów i właściwie dla nich swą pracę poświęcił. Lekarz żadnéj nie odniesie z tego dziełka korzyści, bo tak streszczony wykład nie może dać dokładnego obrazu o obecnym stanie pediatryi.

Dzieła Gerhardt'a i Westa obejmujące całość nauki pediatryi z pożytkiem znajdą się w ręku każdego lekarza. Najlepszém jednak ze wszystkich jest dzieło Prof. Vogel'a, które w nader krótkim stosunkowo czasie doczekało się kilku wydań i przekładów na obce języki. Dzieło to przełożoném zostało i na język polski przez D-ra Sommera i znacznie uzupełnioném. Nosi ono napis: *Nauka o chorobach dzieci*. Dzieli się ono na część ogólną i szczegółową. W pierwszéj z nich w rozdziale 1-szym wyłożone są fizyologiczno-anatomiczne uwagi nad ustrojem dziecięcym odnośnie do oddychania i krążenia, wydzielin i wzrastania; rozdział drugi obejmuje ogólne prawidłą przy badaniu dzieci; trzeci rozbiera żywienie i pielęgnowanie dzieci (wybór mamki, własności mleka, sztuczne karmienie); czwarty poświęcony jest rozpoznawaniu chorób u dzieci, dochodzeniu ich przyczyn, stawianiu rokowania i leczenia dzieci w ogólności. Część szczegółowa obejmuje ośm rozdziałów. W piérwszym wyłożone są choroby noworodków: pozorna śmierć, niedokładne rozszerzenie się płuc, wybroczyna nagłówna, nagłowie, choroby pępka, szczękościsk i tężec, stwardnienie powłoki zewnętrznéj, czernica i żółtaczka. Rozdział drugi zamyka w sobie choroby układu trawienia, mianowicie jamy ust, gruczołu przyusznego, połyku i przełyku, żołądka i kiszek, wątroby, śledziony, otrzewnéj. W trzecim rozdziale podane są choroby narządu oddychania, jakoto: jam nosowych, krtani i tchawicy, gruczołu tarczowego, grasicy, płuc i opłucnéj. Czwarty rozdział obejmuje choroby serca, tętnic i żył. Piąty — choroby układu nerwowego (mózg, rdzeń kręgowy, w przewodnictwie nerwów) i narządów zmysłowych: wzroku i słuchu. W rozdziale szóstym znajdujemy opis chorób narządu moczo-płciowego (nerki, pęcherz moczowy, prącie, jądra, wargi sromne, pochwa, gruczoł sutkowy). Siódmy rozdział obejmuje choroby skóry, do których, jakkolwiek niewłaściwie, zaliczone są płonica, odra, ospa, a nadto oparzenie i odmrożenie. Ósmy nakoniec rozdział poświęcony jest rozbiorowi zboczeń w ogólném odżywianiu i zakażeniom: krzywica, gróźlica, zołzy, przymiot dziedziczny.

Dzieło to obejmuje 40 arkuszy druku i liczne drzeworyty. Cena z przesłaniem rsr. sześć.

3. Czasopisma obejmujące całość nauki lekarskiéj w formie sprawozdań, lub krótkich wyciągów:

1) Schmidt's Jahrbücher der in - und ausländischen gesammten Medicin. Redigirt von Prof. Richter und Prof. Winter. Leipzig. Rocznie 12 zeszytów w 3-ch tomach. Cena w Warszawie Rsr. 14 kop. 40, z przesyłką Rsr. 16 kop. 30 rocznie.

2) Jahresbericht über die Leistungen und Fortschritte in der gesammten Medicin. Herausgegeben von Prof. Virchow und Prof. Hirsch. Berlin. Rocznie dwa tomy. Cena w Warszawie Rsr. 13 k. 20, z przes. Rs. 14 k. 50.

3) Graevell's Notizen für praktische Aerzte über die neuesten Beobachtungen in der Medicin. Berlin. Rocznie tom jeden. Cena w Warszawie Rsr. 6 k. 80, z przes. Rs. 7 k. 50.

4) Medizinisch - chirurgische Rundschau. Herausgegeben und redigirt von Dr. Bettelheim. Wien. 12 zeszytów rocznie w 4-ech tomikach. Cena w Warszawie Rsr. 3 k. 60, z przes. Rs. 5.

5) Revue de sciences médicales en France et à l'étranger. Paris. Rocznie 4 zeszyty w 2-ch tomach. Cena w Warszawie Rsr. 10 k. 50, z przes. Rs. 12.

4. Czasopisma obejmujące pewną gałęź nauki lekarskiéj w formie sprawozdań i wyciągów:

1) Jahresbericht über die Leistungen und Fortschritte im Gebiete der Ophthalmologie. Herausgegeben und redigirt von Prof. Nagel. Tübingen. Rocznie tom jeden. Cena w Warszawie Rsr. 3 k. 90, z przes. Rs. 4 k. 30.

2) Jahresbericht über die Fortschritte der Pharmacognosie, Pharmacie und Toxicologie. Herausgegeben von Prof. Wiggers und Prof. Husemann. Göttingen. Rocznie tom jeden. Cena w Warszawie Rsr. 3 k. 40 z przes. Rs. 3 k. 70.

3) Jahresbericht über die Fortschritte der Anatomie und Physiologie. Herausgegeben von Prof. Schwalbe. Leipzig. Rocznie 2 części. Cena w Warszawie Rsr. 2 k. 80, z przes. Rs. 3 k. 10.

5. Czasopisma poświęcone wyłącznie pewnym odrębnym gałęziom wiedzy lekarskiéj:

1) Archiv für experimentelle Pathologie und Pharmacologie. Herausgegeben von Prof. Klebs, Prof. Naunyn und Prof. Schmiedeberg. Leipzig. Sześć zeszytów tworzy jeden tom. Cena w Warszawie Rsr. 5 k. 20, z przes. Rs. 6.

2) Archiv für Ohrenheilkunde. Herausgegeben von Prof. Schwartze, Tröltsch und Politzer Leipzig. Cena Rsr. 4 k. 80, z przes. Rs. 5 k. 80.

3) Deutsches Archiv für klinische Medicin. Herausgegeben und redigirt von Prof. Ziemssen und Prof. Zenker. Leipzig Sześć zeszytów stanowią tom. Cena Rsr. 5 k. 20, z przes. Rs. 6.

4) Deutsche Zeitschrift für Chirurgie. Redigirt von Prof. Hueter und Prof. Luecke. Leipzig. Sześć zeszytów tworzy tom. Cena w Warszawie Rsr. 5 k. 60, z przes. Rs. 6 k. 50.

5) Archiv für klinische Chirurgie. Redigirt von Prof. Billroth und Prof. Gurlt. Berlin. Trzy zeszyty tworzą tom. Cena każdego zeszytu różna, stosownie do objętości.

6) Archiv für Dermatologie und Syphilis. Herausgegeben von Dr. Auspitz und Dr. Pick. Prag. Rocznie 3 zeszyty tworzące tom. Cena Rsr. 6 k. 40, z przes. Rs. 7.

7) The American Journal of Syphilography and Dermatology. Edited by Dr. M. H. Henry. New-York.

8) Annales de Dermatologie et de Syphiligraphie. Publiées par le Dr. A. Doyon. Cena Rsr. 4 k. 50, z przes. Rs. 5 k. 25.

9) Giornale italiano delle malattie veneree e della pelle. Compilato e diretto dal Dtt. G. B. Soresina. Milano.

6. Czasopismo zbiorowe:

Sammlung klinischer Vorträge herausgegeben von Richard Volkmann.

Wiadomo powszechnie jakiemu przeobrażeniu w ostatnich czasach uległa nauka lekarska. Skutkiem wynalezienia i stosowania nowych metod badania chorego ustroju i chorych, nauka lekarska jako dawna całość rozpadła się na drobne cząstki, opracowywane przez specyalistów. Zadaniem lekarza jest stosowanie nowych odkryć do praktyki lekarskiéj, obracanie ich na użytek cierpiących. Zadanie ogromne i trudne, wyższe nad siły pojedynczego człowieka. Prof. Volkmann powziął myśl szczęśliwą zużytkowania sił specyalistów na użytek praktyków: wezwał kilkudziesięciu uczonych niemieckich do napisania wyczerpujących monografij o ważniejszych przedmiotach z dziedziny praktycznéj medycyny (terapia, chirurgia, akuszerya z ginekologią) i takowe w formie odczytów na początku zeszłego roku zaczął ogłaszać drukiem, pod ogólnym tytułem „Zbiór odczytów klinicznych". Odczyty podzielił na serye. Każdy odczyt stanowi odrębną, zamkniętą w sobie całość, oznaczoną osobnym numerem. 30 odczytów tworzy jedną seryę, z których pierwsza jest już skończoną, a druga na ukończeniu; mamy już pod ręką 53 odczyty. Odczyty te znalazły powszechne uznanie. Kilka z nich ogłosiliśmy w polskim przekładzie, a obecnie są pod prassą: Ueber den genwärtigen Stand der Tuberkulosen-Frage. Von Prof. Rühle, — i Ueber die Behandlung des Fiebers. Von Prof. Liebermeister. Z czasem może wydamy wszystkie.

7. Najnowsze dzieła lekarskie polskie.

1. Balneologia powszechna szczegółowa. Przez D-ra Michała Zieleniewskiego lekarza zdrojowego w Krynicy, członka Akademii Umiejętności w Krakowie. Tom jeden. Warszawa. 1873.

Dotychczas niemieliśmy w polskiem piśmiennictwie lekarskiém żadnego dzieła, traktującego o wodach mineralnych; cały zasób naszéj wiedzy ograniczał się pod tym względem krótkiemi sprawozdaniami o zdrojowiskach krajowych, wskazówkami przy użyciu wód mineralnych, traktatami o sposobach wyrabiania sztucznych wód mineralnych. W obec rozpowszechnionego i prawie w mo-

dzie będącego dzisiaj leczenia się wodami mineralnemi u zdrojowisk krajowych i zagranicznych, niedostatek dzieła obejmującego całą balneologię był nader dotkliwym. Szczerbę tę wypełnił obecnie Dr. Zieleniewski, zaszczytnie znany pracownik na polu balneologii, wydaniem szacownego dzieła, którego tytuł przytoczyliśmy powyżéj. Jest to rzeczywiste i od dawna pożądane wzbogacenie naszéj literatury. Dr. Zieleniewski wszystkie wody mineralne podzielił na ośm naturalnych działów, mianowicie na I. wody alkaliczne, do których zalicza: 1) *szczawy proste;* 2) *szczawy alkaliczne* (Bilin, Fachingen, Geilnau, Giesshübel, Preblau, Fellethal, Vichy); 3) *szczawy alkalicznomuryatyczne* (Selters, Gleichenberg, Szczawnica, Roisdorf, Sinzig, Salzbrunn, Ems, Luchaczowice); 4) *szczawy alkaliczno-solne* (Marienbad, Rohicz, Füred, Karlsbad, Bertrich, Buda, Stubna); 5) *szczawy alkaliczno-żeleziste:* *a*) szczawy solno żeleziste (Franzensbad, Elster, Rippoldsau, Petersthal, Griessbach, Autogact, Kudowa, Trautmannsdorf); *b*) szczawy żelezisto alkaliczne, żelezisto alkaliczno muryatyczne i żelezisto alkaliczno ziemne (Baryów, Krynica, Słotwiny, Powroźnik, Szczawnik, Jastrzębik, Wierchomla mała i wielka, Złockie, Łomnica, Tylicz, Muszyna, Lubownia, Żegestów, Borszek, Elepatak (Arapatak), Radna (Dombhat), Flinsberg, Liebwerda, Altwasser, Charlottenbrunn, Hirschberg, Reinerz, Nieder-Langenau, Karlsbrunn, Teinach, Zovelstein, Schwalheim, Steinberg, Pyrawarth, Recoaro). II. Wody gorzkie (Püllna, Sedlitz (Seidlitz), Saidschütz, Ivanda, Gran, Ober-Alap, Buda (Offen), Türr, Kis-Czeg, Friedrichshall). III. Wody słone: 1) *proste zdroje słone* (Kissingen, Homburg, Bóbrka, Morgentheim, Schmalkalden, Kronthal, Solasebes, Wiesbaden, Baden, Bourbonne les bains, Mondorf, Soden, Kanstatt); 2) *słone zdroje czyli surowice* (Rehme (Oeynhausen), Nauheim, Ischl, Achselmannstein, Hall, Baczyna, Bolejów, Berezów, Bochnia, Czarnołoże, Delatyn, Dolina, Dźwiniacz, Hołowsko, Huczko, Iwanowce, Jasiennica, Jasieniowiec, Jordanówka, Kałusz, Kniaźdwór, Kobło, Kołpiec, Kosmacz, Kossów, Kryczka, Kuty, Lisko, Lisowice, Ładyczyn, Łanczyn, Łojowa, Łucza, Majdan, Maniawa, Markówka, Modrycz, Mołodiatyn, Mołodków, Muszyn, Nahajowice, Nowica, Nowosielce, Odoniec, Osław biały i czarny, Pistyn, Popiele, Raków, Rudawka, Rzepiennik biskupi, Sidzina, Słoboda leśna, Słone, Sól, Solce, Sołotwina, Sopów, Sprynka, Stanila, Starunia, Stebnik, Strutyń wyżni, Surowica, Swirka, Szewelówka, Szumina, Tarnawa, Trościaniec, Turza wielka, Tyczyn, Tyrawa, Uherce, Ulyczno, Urocz, Utorop, Wolanka, Zagórze, Zaryka, Zawój, Zubrzyce, Dizemine, Frasin, Kaczyka, Karlsberg, Kimpolung, Marszyna, Ostra, Sadowa, Slatiora, Sołka, Strasza, Stułpikany, Wików, Wiszenka, Wojtynel, Wieliczka, Truskawiec, Drohobycz, Rosulna, Starasól, Ciechocinek, Druskienniki, Birsztany, Hall, Jaxfeld, Kösen, Wittekind, Hubertusbrunnen, Salzungen, Arnstadt; 3) *słone zdroje jod i brom zawierające* (Kreuznach, Elmen, Dürheim, Hall, Adelheidsquelle (Heilbrunn), Krankenheil, Iwonicz, Rabka, Zaizon, Bassen, Lippik, Wildegg, Castrocaro). *4. Kąpiele morskie:* a) Kąpieliska morza Północnego (Helgoland, Norderney, Föhr, Scheveningen, Ostenda, Brigthon, Wigth, Hasting, Torquay, Boulogne sur mer, Dieppe, Havre, Etretat, Dünkirchen). b) Kąpieliska morza zachodnie ℊℴ (Düsternbroch, Travemünde, Doberan, Warnemünde, Swinemünde, Heringsdorf, Putbus, Kołobrzeg, Rügenwalde, Zoppot (Sobota), Krantz (Koło). c) Kąpieliska mórz południowych (Wenecya, Triest, Castellamare, Ischia, Amalfi, Nicea, Marsylia, Cette, Cannes, Biarritz). *5) Wody siarczane:* a) Zdroje siarczane zimne (Eilsen, Neundorf, Weilbach, Langenbrücken, Boll, Beutlingen, Biesiadza, Bratkowice, Czersze, Czułowice, Dmitrze, Grodek, Horodenka, Horyniec, Jasień, Jabłonka niżnia, Jakobeny, Jurowce, Ładyczyn, Łukawica, Nowosielce, Melniczka, Mikulińce, Nadworna, Niedzielna, Podzamcze, Podgórze, Radowce, Rozdół, Rudno, Samoklęski, Srogów, Sroki, Starzyska Wola, Suchodół, Truchanów, Turka, Wapienne, Wrzosowice, Żabokonki, Busko, Konopkówka, Krzeszowice, Latoszyn, Lubień, Niemirów, Solec, Swoszowice, Szkło, Szobrancz). b) Zdroje siarczane gorące (Akwizgran, Burtscheid, Baden pod Wiedniem, Deutsch Altenburg, Ullersdorf, Piszczany (Pistyan), Trenczyn (Cieplice Trenczyńskie), Mehadia, Harkany, Wielki Warażdyn, Cieplice Warażdynu, Cieplice Euganejskie, Abano, Monte Ortone, Montagnone, Casa nuova, Montegrotto, Battaglia, Schinznach, Baden). c) Cieplice siarczane pyrenejskie (Bagnéres de Louchon, Baréges, Cauteres, Eaux bonnes, Eaux chaudes, St. Sauveur, Aix, Vernet, Amelie les bains, Aix les bains. *6. Wody żeleziste:* Pyrmont, Driburg, Meinberg, Langen-Schwallach, Spaa, Steben, Brückenau, Bocklet, Imnau, Buzias, Königswarth Rabi, Pejo, Gozdzików, Jarosław, Korsów, Krotoszyn, Myślińczów, Nałęczów, Podhajce, Sławinek, Sokolniki, Sokołówka, Sucha, Wysowa, Żarubińce, Żubrze, Dorna, Burkut pod Kossowem, Jaworzno, Alexisbad, Muskau, Bukowina, Mitterbad, Ratzes, Parad, Szliacz, Vichnye. 7) *Wody ziemne:* Bad Leuck, Weissenburg, Lippspringe, Wildungen. *8) Cieplice chemicznie obojętne:* (Gastuń, Pfäfers, Wilbad, Römerbad-Tüffer, Neuhaus, Landeck, Schlangenbad, Cieplice czeskie (Toeplitz), Jaszczurówka (Cieplica Tatrzańska), Warmbrunn, Plombiéres, Luxeil, Baines, Daruvar, Stubica, Krapina, Topusko.

Przy każdym dziale wód obok wykazania własności fizycznych i składu chemicznego, uczony autor rozebrał szczegółowo wskazania i przeciwskazania do użycia wód, opisał ich działanie i wyliczył choroby, w których okazały się skutecznemi.

Jak z treści widzimy jest to dzieło wyczerpujące, napisane pięknym, czysto polskim językiem i z głęboką znajomością rzeczy. Balneologia Zieleniewskiego znaleźć sie winna w rękach każdego lekarza. (Cena Rsr. 3).

UWAGA. Księgarnie Warszawskie pp. Gebethnera i Wolffa oraz p. Wendego obowiązują się dostarczyć na żądanie pp. Prenumeratorów każde dzieło lub czasopismo za opłatą wyżéj podanych cen.

Redaktor i wydawca Prof. Dr Girsztowt.

W Drukarni Gazety Lekarskiéj. Ulica Św.-Krzyzka Nr 1343 (nowy 9). Дозволено Цензурою.